

ГОДИШНИК НА СОФИЙСКИЯ УНИВЕРСИТЕТ „СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ“

ГЕОЛОГО-ГЕОГРАФСКИ ФАКУЛТЕТ

Книга 2 – ГЕОГРАФИЯ

Том 112

ANNUAL OF SOFIA UNIVERSITY “ST. KLIMENT OHRIDSKI”

FACULTI DE GEOLOGIE ET GEOGRAPHIE

Livre 2 – GEOGRAPHIE

Volume 112

ПРОУЧВАНЕ НА ИЗСЛЕДВАНИЯТА ПО КУЛТУРНА ГЕОГРАФИЯ В БЪЛГАРИЯ

МИХАЕЛА ДОНКОВА

Катедра „Регионална и политическа география“

e-mail: mihaela_007@mail.bg

Mihaela Donkova. STUDY OF RESEARCH ON CULTURAL GEOGRAPHY IN BULGARIA

The purpose of this article is to trace the way of development of the researches of Bulgarian geographers on the cultural geography in the system of Bulgarian geographic science from the Liberation of Bulgaria (1877–1878) to the present day and also to follow the deepening knowledge of the notion of culture through the prism of cultural geography.

Key words: culture, cultural and geographic space, cultural landscape, cultural and geographic characteristics.

УВОД

Култура – начинът, по който отделните хора организират своя свят. Как хората виждат света и как живеят в него. Да познаеш гладът и жаждата, бедността, отхвърлянето и загубата. Опитът да се изследва Земята от птичи поглед, както и всичко, което съществува върху нея и в нея, винаги е ангажирало и интригувало мислещото ѝ население. Динамиката на този интерес дава изключителен тласък на все повече публикации и научни трудове за културата на настоящия и бъдещ живот на планетата Земя.

На територията на нашата страна от дълбока древност различни етноси допринасят за формирането на културни идеи и пластове в съвременна Бълга-

рия. Така те допринасят по-късно за образуването на българската народност и идентичност със своите етнически и културни ценности.

Във връзка с темата на статията, през годините са работили Иширков 1889, Радев 1926, Батаклиев 1939, Карастоянов 1997, Михова 2003 и други автори.

Актуалността на настоящата разработка се определя от необходимостта да се подчертаят ролята и мястото на културата и културната география в съвременната географска наука в България. За изясняването ѝ се правят проследяване и проучване на изследванията в историческото ѝ формиране и развитие в българската географска школа.

Статията започва с разглеждане на периода в развитието на българската културната география от Освобождението на страната ни през 1878 г. до 1944 г. В трудовете си учените по това време акцентират върху полагането на основите на българската география, след това се съсредоточават в полето на търсения на антропогеографията, подчертаване на значението на културния ландшафт и философската обосновка на географските изследвания, свързани с културата.

Обръща се внимание на периода 1944–1989 г., когато българската културна география е под влияние на съветската школа и се развива интензивно природната (общата) география. И накрая на настоящото изследване се разглежда периодът, който започва от 1989 г. и трае до ден-днешен. Изследванията върху културната география се насочват в диренията за по-голямо хуманизиране на географията, изтъкване ролята на културния прочит на географските изследвания, развиване на методологията на българската културна география, разширяване на кръгозора ѝ с антропогеографията, социалната география, регионалната география, историята, философията и изработване на нови модели за нейното по-нататъшно развитие.

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

Обект на изследването е културната география в системата на географската наука в България. Предметът е свързан с направените изследвания на българските учени от географската школа у нас.

Целта на настоящото изследване е да проучи и проследи мястото на културната география в българските научни географски трудове. Използвани са историческият и географски подход за последователното разглеждане на развитието на българската културна география, както и необходимите емпиричен и статистически метод за това изследване.

Задачите на разработката са: да се проследи в исторически план от Освобождението на България през 1878 г. до наши дни какво място заема културната география в българската география.

РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНАТА ГЕОГРАФИЯ ОТ ОСВОБОЖДЕНИЕТО (1878) ДО 1944 Г.

С полагането на основите на съвременната българска държава след Освобождението (1877–1878), естествено, идва времето на изграждането и формирането на българската наука, в това число и науката география у нас. Географията, както и другите науки, се появява в българското общество в епохата, когато младата българска държава има не само известни икономически и външнополитически връзки, но се чувства в състояние да се наложи като водеща сила на Балканите (Карастоянов 1997).

В периода от 1878 до 1944 г. българската географска наука разкрива своята дисциплина и развитие през призмата на достиженията на световната географска мисъл по това време. Основател на българската географска школа е Атанас Иширков. Още във встъпителната си лекция на 19 март 1889 г. „Задачи и съдържание на днешната географска наука“ Атанас Иширков показва, че той отдава изключително внимание на въпроса за изясняване на предмета, задачите и изобщо методологичната основа на географската наука. Точките, по които географията засяга другите установени вече дисциплини, са много, а с някои науки тя преплита задачата си така тясно, че се оказва невъзможно да се намери границата помежду им. И така, често пъти се повдига въпросът как да се схваща задачата на географията и къде да се поставят нейните граници (Карастоянов 1997).

През това време в природната (общата) география се наблюдава формирането и на географията, разглеждаща развитието на човешкото общество в пространствен аспект. Най-общо казано под влияние на западната географска мисъл се разработва географията на човека (антропогеографията) и свързаните с нея политика, история, култура, икономика и пр. Големите класици в тази област са Иван Батаклиев, Димитър Яранов, Жеко Радев и др. (Русев 2009)

Иван Батаклиев пише поредица от трудове в тази връзка като „Град Татар-Пазарджик. Историко-географски преглед“ през 1923 г., „Към въпроса за антропогеографските изучавания в България“ през 1929 г. и др. Жеко Радев също допринася в този период с „Географска и етнографска България в нейните исторически граници“ през 1926 г. и др. Димитър Яранов в своите изследвания за Разлог и Македония ни разкрива как чрез значението на културния ландшафт се търси връзката между география, култура и история в трудовете си „Антропологични изучавания на населението в Разлог“ (1932), „Мястото на Македония“ (1941) и др.

В своята статия от 1939 г. „Що е нация?“ един от учените от тази класическа школа, свързан с идеите на антропогеографията, който дава вътрешното философско разбиране на този период – Петър Бицилли, твърди, че нацията и националното самосъзнание водят до формирането на една духовна общ-

ност, като посочва, че признаците за наличие на духовна общност (нация) са общият език и суверенитет. Общество, което има запазен суверенитет, може да се нарече нация – сродни групи от хора и институции върху определени територии, ползващи общ език, имащи сходни нрави, изповядващи или не обща религия, живеещи заедно при даден климат, поминък, бит – които въз основа на тези общи белези биват наричани с името, обозначаващо даден народ, нация, държава, въз основа на образуваното от интелекта понятие „идея“ (Делчев 2017).

Ние имаме тези духовни единства, наречени нации. Бицилли си служи с този термин в своята философия за нацията, която е спиритуалистична даже когато говори за духа на нацията, възплътяване в държава, посочвайки, че истинското нейно тяло, в което тя тепърва все по-пълно ще се възплъщава е културата, надраствайки по този начин сковаващата я освещеност в държави. Така това, което живее вечно, което спада в една нация, към извънвременния, метаисторически план, това са духовните ценности, създадени от хората на съответния народ. Върховна ценност за Бицилли не е държавата нация, а нацията, възплътила се в култура. И ако цветът на нацията са нейните велики личности, а плодовете ѝ – културата, духовните ценности са онова, което живее вечно (Делчев 2014).

Едно от значимите изследвания от този период е студията „Културен ландшафт“ на Игнат Пенков от 1943 г. Под вещото ръководство на виенския учен Хуго Хасингер във връзка с докторския му труд Игнат Пенков посочва, че когато говорим за културен ландшафт, то той се гради върху физикогеографския земеоблик заедно с творческата сила на човека, като изтъква и твърдението на Х. Хасингер, че културната география е наука за пространственото разпространение и диференциране на оная човешка и културна дейност, която е от съществено значение за създаване на характерни черти на културния ландшафт (Пенков 1943).

РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНАТА ГЕОГРАФИЯ ПРЕЗ ПЕРИОДА 1944–1989 г.

От 1944 до 1989 г. географията в България е под влиянието на съветската школа. Процесите на взаимодействията на „човек–човек“ и „човек – природна среда“, доколкото са третирани от географията, са поставяни под законите на обществените изисквания на производството и социалните взаимоотношения, разликите между хората и тяхната културна оцветеност (Михова 2003).

Според Стефан Карастоянов значими имена на българската географска школа през този период до 1989 г. са Живко Гълъбов, Дончо Дончев, Васил Даков, Марин Бъчваров, Стефан Велев и други автори (Карастоянов 1997).

РАЗВИТИЕ НА КУЛТУРНАТА ГЕОГРАФИЯ СЛЕД 1989 г.

Демократизирането на общественото развитие след 1989 г. на нашата страна налага ускорено и изпреварващо демократизиране и хуманизиране на науката и образованието. Неминуемо това се отразява и на географията. Излизат нови трудове на учените ни географи – П. Петров, Ст. Карастоянов, Т. Христов, М. Бъчваров, Н. Димов, П. Славейков, В. Бояджиев, А. Дерменджиев, Т. Личев, М. Русев и др. (Карастоянов 1997)

В статията за съвременна структура на географската наука според Стефан Карастоянов и Петър Петров тя се поделя на: общи географски науки (природоползване, геоекология и др.), природни географски науки (хидрология, климатология, геоморфология, биогеография), обществени географски науки (география на световното стопанство, историческа география, икономическа география, политическа география, география на културата и др.), регионални географски науки (регионална обществена география и регионална политическа география и др.) и теоретични географски науки (метагеография, картография и др.) (Карастоянов и др. 1995).

В посочената класификация от двамата автори открояваме и мястото на географията на културата в сферата на обществените географски науки. Това дава възможност за по-нататъшното развитие на идеите на културата не само в географията на културата, но и прокарването на път за изясняването на културната география в нашето географско мислене и изследване.

Когато се говори за културна география, преди всичко се поставя въпросът какво е култура и каква е нейната етимология. С понятието „култура“ са се обозначавали материалните процеси, обработване на земята, използване на умения и ресурси. По-късно думата се пренася метафорично към дейности на духа (музика, изобразително изкуство, литература, танц) (Михова 2003).

За пръв път в англоговорещия свят въпросът за „културното“ е поставен от К. Сойер през 1925 г. Сойер, заедно с учени от Университета „Бъркли“ създават т.нар. Бъркли школа в географията на САЩ и англоговорещия свят. Те първи поставят ударението на географските изследвания върху културата и взаимодействието между културата и ландшафта. Сойер твърди, че във всеки район една култура работи върху природния ландшафт и го трансформира в културен ландшафт (Михова 2003).

Идеите му отприщват път към търсене на „културния“ аспект на хуманитарната география – нещо ново, при това във всички нейни аспекти – икономически, социални, политически, геополитически, културни (имайки предвид основните елементи на културата – език, религия, етническа принадлежност, традиции и др.). През 1997 г. авторите Т. Джордан, М. Домош, Л. Роунтрий изготвят учебник „Човешката мозайка“. В цитирания труд всичко свързано с култура, общество и среда се разглежда през призмата на 4 основни теми: кул-

турни райони (как се формират различните райони по света, които са дефинирани исторически, културно, пространствено-икономически и пр.), културна дифузия (движението на хора, стоки, идеи по света), културна интеграция (белезите, навиците, културните елементи, които „държат“ дадена културна общност заедно) и културни ландшафти (отпечатъка на различните култури върху ландшафта) (Михова 2003).

На практика това не са нови географски знания, но е едно ново подреждане на географските познания, по-вълнуващо и доближаващо се до човешката природа. Все повече географи преосмислят обекта на своите традиционни изследвания през призмите на културите и обхваща на културната география. Тази тенденция, въведена от американската школа, намира все повече поддръжници в географските среди на англоговорещите страни като Канада, Великобритания, Австралия, както и в неанглоговорещата Япония (Михова 2003).

В последните години и руската географска школа започва своето преосмисляне на мястото на културната география и ролята на културата като фактор в географската наука, поставяйки културната география в частта от обществения блок географски науки (Уваров 2007).

Очакваме във времето и българската география да преоткрива и открива нови възможности на изследване по дадената тема. Налага се необходимостта от философско разбиране и изследване на пътя на културата в нея.

Принос в развитието на българската културна география има Любен Христов в своето изследване на културата. Той говори за културата като процес на мисълта, волята и чувствата в съзнаването имат свое начало във възгледите и интерпретиранията на света, както и самоопределението на човека в него. Различни са изходните предпоставки и основи, които очертават пътят ѝ. Фундаменталната канава, върху която се обособяват трайният хоризонт на културното съзнание и неговото преекспониране през времето, функционално се полага и интерпретативно свързва със силата на съдбата. При това възприемането, структурирането и интерпретирането на образите и символиката на културата са функционално зависими от релефния хоризонт на съдбовната предопределеност и в цялост наложената сила на външността (Христов 2004).

С времето тази изначална перспектива релативно се приобщава към обективизираната потенциална енергия на творческата сила на човека. По този начин фундаментално се очертават две съществени насоки. Тяхното взаимно проникване през времето и преди всичко интерпретативното им смесване в комуникативната среда предизвикателно налагат търсенето на отговорите на генезата на фундаменталните пространствени и времеви ориентирани за пътя на културата и в тази връзка за разкриване на съвременните основания за екологичния дистрес на духа (Христов 2004).

Разкриването на движещите сили в този път е проблемен хоризонт за мнозина от древните автори, към който са насочили усилията си. Част от тези

опити са фокусирани в желанието да се преодолее „вавилонският комплекс“ – говорене без разбиране, ставайки водеща перспектива за пътя на културата в духовната традиция на Европа (Христов 2004).

Както твърди Любен Христов, откриват се основни белези в европейската културата, а именно: вяра в безграничните възможности на човека, налагане на идеала за хармония и красота в отношенията на човека към действителността, полагане на фундамент за развитие на науките и опознаване на света и др. Затова не проследяването на техническия опит, а функционалните нагласи и насоки са съществените в разкриването на пътя на културата (Христов 2004).

Марин Бъчваров допълва научното размишление в тази посока, като подчертава необходимостта от културен прочит на изучаваните географски изследвания. Културата според него прониква и „оцветява“ ценностно всички аспекти на материалния и духовния живот на обществото и личността, оттам тя подлежи на географски анализ и интерпретация (Бъчваров 2004).

Тласък на културния прочит в географския анализ в българската географска наука прави Марин Русев. Той изтъква, че в съдържателен план с най-добра методологична основа сред географските науки, свързани с обществото, се явява културната география. При изясняването ѝ се държи да се вземат под специфично внимание някои общозначими категории и понятия като цивилизация, култура, общество и др. По този начин, твърди той, се налага и да се дефинират и разграничат методологичните аспекти в историята, културологията, психологията и др. От друга страна трябва да се вземат под внимание и пространствените аспекти на историческата география, политическата география, икономическата география и др. (Русев 2008)

В сферата на антропогеографията, термините за култура, човек, общество в географията се изследват и от Петър Стоянов. В нея той поставя значително ударение на мястото на културната география, като част от антропогеографията в контакт със социалната география (Стойнов 2015).

Разширяването на кръгозора ни в развитието на културната география минава и през призмата на историческата география въз основа на труда на Веселин Бояджиев. Той обръща специално внимание върху конкретизирането на историческата география в системата на географската наука. Тази нова география се интересува все повече от обяснението на света по нов начин и поставянето на човека и обществото в центъра на обществените интереси (Бояджиев 2016).

Както периодичността е мярка за времето, така и географията има нужда от мярка за територията. Опитите да се наложат понятията пейзаж, ландшафт, страна, край, регион, район, териториална система и други сочат за правилно разбран и оценен проблем (Бояджиев 2016).

Под влияние на глобализацията и регионализацията на географското пространство – процеси, в които културният фактор има определящо значе-

ние, в края на ХХ и началото на ХХІ в. се формира културно-цивилизационният подход, който възприема пространството като комплексна и системна категория – природно, социално, културно, икономическо, политическо, и е в основата на съвременното културно-цивилизационното райониране. Този подход борави с понятията култура и цивилизация, които имат абстрактен характер и многопластово разбиране (Попов 2016).

Според Николай Попов културната география е може би най-деликатната и противоречива географска наука. Във водещите географски школи на редица западни страни тя заема своето подобаващо място, докато сред нашата българска школа културната география се приема по-скоро като подход, а някои термини – „геоистория“ и „геокултура“, все още са непопулярни. Това отчасти се дължи на силната съветска школа в нашата страна в периода 1944–1989 г., а след разпадането на Съветския съюз все още не е така популярна (Попов 2016).

В съгласие с Марин Русев Николай Попов подчертава осмислянето на географската среда от културна гледна точка и развитието на културната география, като влиянието между географията и културата дава възможност за възприемане на пространство – специфичен културен ландшафт, който моделира духовния и материалния живот на обществата. Така културната география със своята богата методологична основа подобно на регионалната география е обединително и свързващо звено между природната и обществената география (Попов 2016).

Още преди близо 140 години Атанас Иширков задава посоката на размишление в руслото ѝ. От тогава досега културната география преминава през множество перипетии не само в нашата географска наука, а и в световен мащаб. Историческите причини, конкретно за българския принос в това научно направление, вече се позагатнаха в по-горните редове, но това не спира продължаващото ѝ развитие и осмисляне.

Групата учени, която в някаква степен засяга нейните опори и научни похвати, допринася за напредъка в търсенето на нейната значимост. Делото на тези учени се продължава с идеите на културната география в сферата на оценяването на културната идентичност, културното историческо развитие на дадено пространство, разработване на модели и характеристики на даден културно-географски обект.

Също така научният интерес се разширява с изследването на културно-географските ландшафти, процеси, които засилват географското мислене във философията, антропологията, социологията и др. Това е така поради интердисциплинарния ѝ статут. Както изтъква Атанас Дерменджиев, все повече се засилва необходимостта от тясно взаимодействие между философията и културната география и културологията и културната география. Формирането на културно-географското познание е съпроводено с многопосочното проявление на науки и научни направления, изучаващи културата. Те реализират

своята теория и методология, като се основават на класическия и поведенческият подход. Съчетавайки ги, културната география разполага с инструментариума за ефикасното пространствено характеризирание и анализ на процеса (Дерменджиев 2017).

В настоящия етап се осмисля идейното схващане на културната идентичност през призмата на географското разбиране на конкретно пространство в полето на културната география. Тук можем да споменем и труда на Траян Атанасов, разкриващ културната идентичност на Италия с помощта на работен дифузионен модел и метода на ландшафтното райониране на дадено пространство с помощта на културния ландшафт (Атанасов 2018).

РЕЗУЛТАТИ И ДИСКУСИИ

След 1989 г. на базата на научните публикации на българската географска школа ние виждаме подкрепата за развитието на културната география като нейно научно направление. В българската културна география се разкрива опитът да се търси и връзката между култура и география, философия и география, философия и културна география. Имаме вече изведени модели на географско мислене с направления в самата философска наука. Културната география подчертава значението на културната идентичност на даден географски обект и субект във всички сфери на живота на земята.

Съвременният човек има различно схващане за необходимостта от философско познание. И като че ли философията е изчерпала потенциала си в съвременната култура. Но спрямо гледната точка на своя предмет философията се разкрива най-малко в три основни значения: като философска система, като учение за битието и като философията на науката. Последното, трето значение се отнася до методологичното, логичното и гносеологичното изследване в науката. Оттук можем да говорим за философия на физиката, математиката, историята и всички останали науки. Така можем да кажем, че философията се явява като сътрудник на всички науки (Пеев 2012).

А какво представляват науката и нейната философия? Науката е семейство от езикови игри, които са колективни, и колективът, който се занимава с тях, е зависим от и потребен на някакво общество. Научното знание следователно трябва да се приема за социален процес. Защо знанието е сила? Научните факти са като влаковете, те не излизат от своите релси и целта на науката е да добива и извлича набор от знания. В науката не може да се допуска нищо, което не е очевидно или не става очевидно въз основа на доказателство от очевидни предпоставки. Следователно философията става основа на науката (Янакиев 2014).

Оттам и основа на нашата нова „стара“ наука – културна география. Като много стара наука географията практически възниква заедно с човечеството,

но нейното развитие върви паралелно с развитието на способността на човека да се вижда в нещата, които го заобикалят, с практическото разширение на човешкия хоризонт (Бояджиев 2016).

Различните народи и общности изработват различни начини да се справят със специфичните си проблеми и дадености. Оттам науката е една култура сред много други и самата тя се състои от множество повече или по-малко сродни, понякога конфликтни култури (Янакиев 2014).

Ако науката е култура, то следва, че и философията е култура. Оттам и географията е култура, както и историята е култура, както и математиката е култура, икономиката и стопанството са култура. И ако в миналото древните гърци поставят основата на философията и говорят за описание на Земята, сътворявайки науката „земеописание“, т.е. география, днес ние говорим за човека и всичко свързано с него в културната география като „човекоописание“.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Въз основа на проведеното проучване на изследванията на българската географска школа се проследи мястото на културата и българската културна география. Това, което трудовете ни разкриват от полагането на основите на българската география през 1889 г. до сега, е нарастващото преосмисляне на обекта на традиционните географски изследвания, свързан с културата и нейното историческо и философско осмисляне. Също така нараства значимостта на развитието на методологичната основа на културната география, вплетена с нуждата от философска подкрепа за разработване на нови подходи и модели. Важен аспект относно мястото ѝ в географската наука в България според настоящите изследвания и публикации е и поставянето ѝ като свързващо звено между общата и обществената география.

Въз основа на направените по-горе изследвания и анализи в статията стигам до разбирането, че изложеното дотук допринася за развитието на културната география, но без претенции за изчерпателност по представената тема.

ЛИТЕРАТУРА

- Атанасов, Т. 2018. Италианската идентичност и културната география на Балканите: пространствено-дифузионни аспекти. Дисертация за присъждане на образователната и научна степен „доктор“. С.
- Батаклиев, Ив. 1923. Татар-Пазарджик. Историко-географски преглед. С.: Гутенберг.
- Батаклиев, Ив. 1929. Към въпроса за антропогеографските изучавания в България. – *Проблеми на географията*, кн. 3–4. С.
- Бояджиев, В. 2016. Увод в историческата география. С.: Парадигма.

- Бъчваров, М. 2004. Пътят на културата. – В: Сб. науч. статии „Социална и културна география“. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“.
- Делчев, Кр. 2017. Философия на историята XVIII–XX век (част втора). С.: Изток-Запад.
- Дерменджиев, А. 2017. Социалната и културната география в политологичен и културологичен контекст. Дисертация за присъждане на образователна и научна степен „доктор на науките“. Велико Търново.
- Карастоянов, С. 1997. Политическа география, геополитика, геостратегия: история, теория, практика. С.: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Карастоянов, С. Съвременна структура на географските науки. – *Год. на СУ, ГГФ*, кн. 2.
- Михова, Д. 2003. Културна география или географията през прочита на културата? – *Обучението по география*, кн. 2–3. С.
- Пеев, В. 2012. Християнство и философия. Проблемът за сътрудничеството. Велико Търново: Абагар.
- Пенков, И. 1943. Културен ландшафт. Понятие, характеристика и анализ с оглед към българските земи. – В: Известия на Българското географско дружество, кн. X.
- Попов, Н. 2016. География на Средиземноморието: културно-цивилизационно пространство на средиземноморските страни. София: Колбис.
- Радев, Ж. 1926. Географска и етнографска България в нейните исторически граници. – *Училищен преглед*, кн. 5–6. С.
- Русев, М. 2008. Обществена география: избрани лекции, методологични указания, информационни ресурси. С.
- Русев, М. и Г. Рачев. 2009. Политическа география и геополитика в оригинал. Класиците. С.
- Стоянов, П. 2015. Съвременен развитие на антропогеографията. – *Електронно списание „Онгъл“*, бр. 11, <http://www.spisanie.ongal.net/broi11.html>
- Христов, Л. 2004. Пътят на културата. – В: Сб. науч. статии „Социална и културна география“. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“.
- Янакиев, К. 2014. Философия на науката. Въведение. С.: Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Яранов, Д. 1932. Антропологични изучавания на населението в Разлог. – *Македонски преглед*, год. VII, кн. 4. С.
- Яранов, Д. 1941. Мястото на Македония. – *Македонски преглед*, год. XII, кн. 4. С.
- Уваров, М. 2007. Научно-аналитическият обзор източников по тема „културна география“. – В: Сб. науч. статии „Социална и културна география“. Велико Търново: Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“.

SUMMARY
STUDY OF RESEARCH ON CULTURAL GEOGRAPHY IN BULGARIA

Thus, from the published scientific publications, reports and protected dissertations, in the years after 1989, we categorically see the support of the Bulgarian geographic school in the development of cultural geography as its scientific direction. The Bulgarian cultural geography reveals the experience, besides looking for the connection between culture and civilization in geographic context, to seek the connection between philosophy and geography, philosophy and cultural geography. We have already developed models of geographic thinking with directions in philosophical science itself. The formation of historical self-consciousness, culture and civilization work on the basis of the philosophical understanding of language in cultural and geographic terms ensure the importance of the identity of a given geographic object and subject in all spheres of life on earth.

Modern man has a different understanding of the need for philosophical knowledge. So, it is as if it overpowers the understanding that philosophy has exhausted its potential and has already been replaced by the different parts of natural science in modern culture. Scientific knowledge must be regarded as a social process. Different peoples and communities work out different ways to deal with their specific problems. From there, science is a culture among many others, and sometimes conflicting cultures.

Since science is culture and philosophy is culture. Hence, geography is a culture, as history is culture, and mathematics is culture, economics and economy is culture, and so on. And if in the past the ancient Greeks laid the foundation of philosophy and talked about the description of the Earth, creating the science of the „earth description“ – geography, today we are talking about man and everything related to him in cultural geography, we can talk about it as „human description“.

Постъпила април 2019 г.